

ZÁZNAM

z online Konferencie Budúcnosť Chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov

Miesto: on-line Microsoft TEAMS

Termín: 17. februára 2022, 13:00 – 16:00

Zúčastnení: voľne registrovaní účastníci online formou, počet 188

Dňa 17.2.2022 sa uskutočnila online konferencia k príprave Akčného plánu (AP) ochrany vôd CHVO Žitný ostrov. Cieľom konferencie bolo predstaviť zámer prípravy AP a vytvoriť priestor na prezentáciu problematiky ochrany vôd Žitného ostrova a dosiahnutie všeobecnej informovanosti o dopadoch nedbalého využívania tohto územia z pohľadu odborníkov z kľúčových oblastí. Konferencia bola členená do nasledovných blokov:

- Aké sú ohrozenia územia a čo s tým?
- Čo odhaľujú výsledky monitorovania?
- Diskusia a interaktívna časť

Podujatie bolo určené pracovníkom verejného sektora, kľúčových rezortov a ich organizácií, okresných úradov a samospráv v dotknutom území, odbornej verejnosti (veda, výskum, konzultačná sféra). Všetky prezentácie sú zverejnené na web stránke MŽP SR.

Konferenciu otvoril minister životného prostredia **Ján Budaj**. V úvode minister pripomenul, že najvzácnejšie územie z hľadiska súčasného a budúceho zásobovania pitnou vodou je neustále atakované zložitými environmentálnymi hrozbami. Napriek legislatívnym obmedzeniam hospodárskych činností neustále dochádza k ohrozeniu kvality podzemnej vody. Sú zdokumentované zdroje znečistenia – od starých záťaží a ilegálnych skládok až po absenciu odkanalizovania obcí Žitného ostrova. Minister zdôraznil, že MŽP SR bude presadzovať nadradenosť verejného záujmu ochrany vôd pri územnom plánovaní, vyhlasovaní nových a prehodnocovaní aktuálnych ochranných pásiem vodárenských zdrojov nad ostatnými záujmami. Základnou premisou AP bude, že využitie zdrojov pitnej vody a efektívne zabezpečenie ich ochrany vo vyhlásených ochranných pásmach zdrojov pitnej vody má vždy prioritu pred hospodárskym využitím územia a pred rozširovaním výstavby. Minister uviedol, že spracovanie Akčného plánu je jedným z opatrení stanovených v Konceptii vodnej politiky Slovenska do roku 2030. AP stanoví cestovnú mapu – pre všetky druhy ohrozenia – od enkapsulácie skládok vo Vrakuni, zneškodnenie ostatných, hlavne priemyselných zdrojov znečistenia, nepovolených skládok odpadu, až po zrýchlenú mobilizáciu investícií do odkanalizovania obcí na Žitnom ostrove.

V úvode konferencie vystúpila aj poslankyňa Národnej rady SR **Anna Zemanová**, ktorá zastrešuje iniciatívu Za Žitný ostrov. Uviedla, že “toxický koktail“ sa šíri z nekontrolovaných únikov a neregulovaných činností z minulosti na území a okolí Bratislavy, ktoré postupuje do podzemných vôd. Nečinnosť, resp. formálne rozhodnutia predošlých vlád už nie je možné tolerovať. Je reálna hrozba, že tieto praktiky môžu postupovať, napríklad snahy zastavať Žitný ostrov, nedoriešený plán budovania ropovodu. Ocenila prístup MŽP SR a to, že sa úloha spracovania AP dostala do popredia a vyzvala odbornú spoločnosť, aby sa na spracovaní projektu aktívne zúčastnili.

Samotný proces prípravy Akčného plánu ochrany vôd CHVO Žitný ostrov priblížil generálny riaditeľ sekcie vôd MŽP SR **Roman Havlíček**. Zdôraznil, že v odborných skupinách sa s prípravou AP začalo v januári 2022 a to postupnosťou od zhodnotenia súčasného stavu, analýzu problémov, nastavenia

opatrení, mechanizmov financovania a spravovania územia. Predpoklad je, že AP bude predložený na rokovanie vlády SR do konca roku 2022. Neznamená to, že čiastkové opatrenia, ktoré sa už nachádzajú vo Vodnom pláne Slovenska, v Pláne rozvoja verejných vodovodov a kanalizácií, ako aj plánoch hlavných úloh rezortných organizácií MŽP SR sa pozastavia. Naopak, predpoklad je, že participatívnym spôsobom tvorby AP dosiahneme systémové a koordinované riešenie ochrany vôd v CHVO Žitný ostrov.

Prezentácie výskumných pracovníkov, ako aj pohľad zástupcu samosprávy boli zamerané na ohrozenie územia z dôvodov dlhodobého znečistenia pôdy a podzemnej vody a nepriaznivé faktory, ktoré ovplyvňujú kvalitu pitnej vody. Tieto otázky diskutovali **Peter Malík** zo Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra, **Anna Patschová** z Výskumného ústavu vodného hospodárstva, **Eva Pauditšová** z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského a **Elena Pätoprstá**, podpredsedníčka Bratislavského samosprávneho kraja. Najväčšími hrozbami pre CHVO Žitný ostrov sú environmentálne záťaže, z ktorých sa z dôvodov hydrogeologických pomerov môže kontaminačným mrakom šíriť znečistenie do podzemných vôd. Chemický stav podzemných vôd je hodnotený ako dobrý, ale je zaznamenaný rastúci trend a útvary podzemnej vody sú vo významnom riziku. Ďalším zdrojom ohrozenia je intenzívne využívanie pôdy v poľnohospodárstve a to najmä hnojenie a používanie pesticídov. Problémom sú aj obce, ktoré nemajú vyriešené čistenie komunálnych odpadových vôd, resp. urbanizácia územia Žitného ostrova. Tieto problémy sú zosilnené neadekvátnym spravovaním územia – od kompetencií a poddimenzovania pracovníkov na okresných úradoch životného prostredia, vyšších územných celkov pri územnom plánovaní, až po občiansku angažovanosť občianskych združení.

Informácie o monitorovacích systémoch v oblasti Žitného ostrova poskytli **Róbert Chriateľ** zo Slovenského hydrometeorologického ústavu, **Katarína Chalupková** z Výskumného ústavu vodného hospodárstva, **Katarína Benková** zo Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra a **Jaromír Plich** zo sekcie geológie MŽP SR. Monitorovanie podzemných vôd zabezpečuje niekoľko organizácií v rámci programu monitorovania vôd, ako aj monitorovanie environmentálnych záťaží. Výsledky monitorovania sa spracovávajú do ročnej správy monitorovania.

V priebehu konferencie mali účastníci možnosť interaktívneho zapojenia sa prostredníctvom aplikácie sli.do. Prehľad hlasovania k jednotlivým otázkam je v prílohe (výsledky dotazníkového prieskumu).

Diskusia/námety

- Odporúčanie na podporu precízneho hnojenia; nevyhnutnosť spolupráce s rezortom pôdohospodárstva a zapojenie do prípravy AP;
- Potreba stanoviť priority využitia územia – nie je to jednoduchá otázka, pretože v území je vysoký záujem o výstavbu – satelit Bratislavy z hľadiska urbanizácie, úrodná pôda využiteľná na poľnohospodársku produkciu. Prioritizácia využitia územia je súčasťou prípravy AP;
- Zaoberať sa inovatívnymi prístupmi – napr. využitie umelej inteligencie;
- Odporúčanie, aby AP bol v súlade s požiadavkami rámcovej smernice o vode a nevytváral sa duplicitný strategický dokument. Ubezpečenie, že AP nebude v rozpore s rámcovou smernicou o vode a nebude nahrádzať Vodný plán Slovenska;
- Odporúčanie zaoberať sa aj otázkami zmeny klímy – podpora adaptačných opatrení (zadržiavanie vody, spomalenie odtoku) – i keď to nie je prioritnou úlohou AP, tento aspekt by nemal byť podcenený;
- Odporúčanie na zjednotenie výsledkov monitorovania jednotlivých organizácií, v súčasnosti sa pripravujú viaceré správy. Roztrieštenosť údajov prináša komplikácie pri interpretácii a nastavenie opatrení. Okrem ročných správ by bolo užitočné prinášať aj zhodnotenie trendov;

- Zhodnotiť či je lepšie budovať veľkokapacitné ČOV namiesto malých ČOV, kde je možné spojenie viacerých obcí a zlepšená efektívnosť čistiacich procesov. Otázka financovania nebola dlhodobo dostatočne riešená, pretože Environmentálny fond v minulosti podporoval veľký počet žiadateľov s malými dotáciami. Prioritou je dokončovať rozostavanosť;
- Zaoberať sa aj kvantitou – povolovacími procesmi odberov vôd na území Žitného ostrova a ich vplyvu na okolité ekosystémy;
- Odporúčanie sprístupňovať výsledky a údaje odbornej a laickej verejnosti a nielen pracovníkom rezortu;
- Odporúčanie využitia výsledkov projektov (aj medzinárodných), ako aj súkromných konzultačných firiem; v rámci prípravy AP sa predpokladá spolupráca so všetkými zúčastnenými, bez nárokov na honoráre alebo finančnú kompenzáciu.

Zapísala:

D. Thalmeinerová, 21.2.2022